

Gemeentelijk vrijwilligerswerkbeleid

Inventarisatie onder steunpunten vrijwilligerswerk en organisaties in de vrijwilligerszorg naar de uitvoering van het gemeentelijk vrijwilligerswerkbeleid.

Auteur(s)

Ronald Hetem

Datum

Utrecht, 4 april 2011

© Vereniging NOV

COLOFON

Auteur(s): Ronald Hetem

Projectnummer:

Datum: 24 maart 2011

© Vereniging NOV

Bestellen: www.NOV.nl

Dit rapport is een samenwerkingsproject met Mezzo, Landelijke Vereniging voor Mantelzorgers en Vrijwilligerszorg

Voorwoord

Dit rapport is een weergave van een beperkt onderzoek naar de vormgeving van de basisfunctie voor het vrijwilligerswerk door gemeenten in Nederland, beoordeeld door steunpunten vrijwilligerswerk en organisaties in de vrijwilligerszorg. Signalen uit de achterban van Vereniging NOV en Mezzo gaven het beeld dat gemeenten op prestatieveld 4 van de Wmo geen beleid formuleren of, als er wel beleid is, dit niet uitvoeren. Hierover is vanuit NOV een brief gestuurd naar het ministerie van VWS, waarna overleg is gevoerd waarin besloten is de omvang van het probleem in kaart te brengen.

Dit hebben Vereniging NOV en Mezzo op zich genomen. Onder hun achterban is een onderzoek uitgezet waarvan de resultaten in dit rapport gepresenteerd worden.

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	1
2	Inleiding	2
2.1	Vraagstuk	2
2.2	Doelstelling en resultaat	3
3	Uitvoering	4
4	Resultaten	5
4.1	De respons	5
4.2	Kenmerken deelnemers	5
4.3	Bekendheid met en betrokkenheid bij de gemeentelijke beleidsplannen	7
4.4	Beleid en uitvoering	8
4.5	Gevolgen bezuinigingen	16
5	Conclusie	17
6	Aanbevelingen	21
7	Bijlagen	23

1 Samenvatting

Ondersteuningorganisaties voor het vrijwilligerswerk of vrijwilligerszorg geven aan dat in tenminste achttien procent van de gemeenten zij niet betrokken zijn bij het opstellen van de beleidsplannen voor het vrijwilligerswerk. Hier laten gemeenten kansen liggen omdat de ondersteuningsorganisaties van het vrijwilligerswerk bij uitstek de experts zijn op het thema ondersteuning vrijwillige inzet. Door de uitvoeringsorganisaties in een vroeg stadium bij het beleid te betrekken, kan de ondersteuning en stimulering van de vrijwillige inzet efficiënter en beter worden opgepakt.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat acht procent van de gemeenten in de Wmo-beleidsplannen geen basisfuncties heeft opgenomen. Een opmerkelijk aantal, omdat de doelgroep van het onderzoek de ondersteuningsorganisaties van het vrijwilligerswerk zijn die uit het gemeentelijke beleid zijn voortgekomen en door de gemeenten zijn ingesteld. Omdat gemeenten waar geen ondersteuningstructuur is voor het vrijwilligerswerk niet zijn meegenomen, kan niet worden aangegeven of deze gemeenten de basisfuncties (nog) niet hebben opgenomen in de beleidsplannen.

De constatering dat gemeenten wel beleidsplannen maken voor de ondersteuning van het vrijwilligerswerk maar deze niet uitvoeren, wordt niet bewezen in dit onderzoek. Wel wordt geconstateerd dat er opmerkelijke verschillen zijn in de uitvoering van de basisfuncties. Versterking van het vrijwilligerswerk wordt opmerkelijk beter uitgevoerd dan de andere basisfuncties. Ook is er een aantal specifieke activiteiten minder uitgevoerd dan andere, voorbeelden hiervan; beursvloeren, vrijwilligersplatforms en het stimuleren van (keten)samenwerkingsverbanden t.b.v. vrijwillige inzet in relatie tot het domein van de (professionele) zorg. Aandachtspunten voor de toekomst.

2 Inleiding

De vrijwillige inzet is een belangrijk middel voor gemeenten om beleidsdoelen te bereiken. Door gemeenten wordt een groot beroep gedaan op burgers en vrijwilligers om verantwoordelijkheid te nemen voor de zorg en welzijn in de samenleving. Door bezuinigingen en vergrijzing is de verwachting dat de vraag naar vrijwillige inzet zal toenemen. In de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) hebben de gemeenten de taak om lokaal het vrijwilligerswerk en de mantelzorg te ondersteunen. Dit is verwoord in het prestatieveld 4 van Wmo. Naar aanleiding van de beleidsbrief 'Voor elkaar: beleidsbrief mantelzorg en vrijwilligerswerk 2008-2011' heeft het ministerie van VWS basisfuncties geformuleerd als handvatten voor de gemeentelijke ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers.

Gemeenten kunnen deze basisfuncties overnemen in het eigen beleid. Het ministerie heeft daarbij de eigen doelstelling dat in 2012 in 75 procent van de Wmo-plannen van gemeenten de basisfuncties zijn opgenomen.

In het project 'Goed voor elkaar' worden gemeenten gestimuleerd en ondersteund bij het vormgeven van de basisfuncties in de beleidsplannen. Veel steunpunten voor het vrijwilligerswerk en de vrijwilligerszorg zijn op de hoogte van het meerjarenproject 'Goed voor elkaar', maar geven aan hier niets van te merken. Belangrijkste bezwaar uit individuele verhalen is dat de steunpunten vrijwilligerswerk en vrijwilligerszorg niet betrokken zijn bij het vormgeven van de gemeentelijke beleidsplannen voor de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers, terwijl deze organisaties zichzelf als deskundige op dat terrein beschouwen.

Met de basisfuncties wil VWS gemeenten een instrument in handen geven om het vrijwilligersbeleid vorm te geven. Hoewel VWS wijst op de systeemverantwoordelijkheid, waarbij de gemeenten autonoom zijn en VWS niet treedt in de eigen verantwoordelijkheden van de gemeente, staan het ministerie open voor mogelijke suggesties voor verbeteringen. Deze verantwoordelijkheid van zowel gemeenten als rijksoverheid zal eerder opgepakt worden wanneer een beter beeld gegeven kan worden over de vormgeving van het beleid op prestatieveld 4 en betrokkenheid hierbij van ondersteuningsorganisaties voor het vrijwilligerswerk en de vrijwilligerszorg.

2.1 Vraagstuk

Signalen uit de achterban van Vereniging NOV (de aangesloten vrijwilligerscentrales) en Mezzo (organisaties voor intensieve vrijwilligerszorg) wijzen erop dat geen overleg plaatsvindt tussen ondersteuningsorganisaties en de gemeente bij het opstellen van het lokale vrijwilligerswerkbeleid en dat het vrijwilligersbeleid ook niet altijd wordt uitgevoerd door gemeenten. Bezuinigingen kunnen daarbij ook een rol spelen. Uit een aantal door vrijwilligerssteunpunten genoemde voorbeelden komt naar voren:

- steunpunten vrijwilligerswerk en organisaties in de informele zorg (mantelzorg en vrijwilligerszorg) worden niet betrokken bij het opstellen en uitvoeren van het beleid;
- gemeenten antwoorden op de vragenlijst positief op basis van de geboden ondersteuning door steunpunten, maar hebben zelf geen beleid geformuleerd;
- gemeenten hebben beleid, maar er wordt niets gedaan aan implementatie.

Het is niet duidelijk in hoeverre deze voorbeelden op zichzelf staan. Er zijn ook voorbeelden waar de gemeente bij het opstellen van het vrijwilligersbeleid de uitvoerende partijen betreft voor de vormgeving van uitvoering. Met een inventarisatie onder steunpunten en organisaties vrijwilligerszorg kan meer duidelijkheid verkregen worden over de omvang van het signaal dat 'beleid op de planken blijft liggen'.

2.2 Doelstelling en resultaat

Onderzoek onder steunpunten vrijwilligerswerk en organisaties voor vrijwilligerszorg naar het opstellen en uitvoeren van het gemeentelijke beleid op het terrein van prestatieveld 4 van de Wmo; ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers. Het gaat om de concrete uitwerking van de basisfuncties en om de betrokkenheid van de steunpunten vrijwilligerswerk en organisaties vrijwilligerszorg bij het opstellen en uitvoeren van het gemeentelijk beleid.

3 Uitvoering

Voor dit korte onderzoek is een vragenlijst opgesteld en uitgezet in het netwerk van vrijwilligerscentrales en dat van organisaties voor vrijwilligerszorg. Bij het opstellen van de vragenlijst zijn zowel medewerkers van Mezzo als MOVISIE betrokken. Voor de vragenlijst is gekozen voor zoveel mogelijk concrete vragen naar specifieke acties, producten en diensten die de gemeente in het vrijwilligerswerkbeleid heeft opgenomen en aanbiedt op het terrein van ondersteuning van de vrijwillige inzet. De vragenlijst is opgenomen in Bijlage I.

In het totaal gaat het om 342 unieke adressen uit de bestanden van de ledenorganisaties van Vereniging NOV en Mezzo. De vragenlijst is uitgezet via de internetapplicatie Surveyworld, een programma waarmee op eenvoudige wijze online onderzoeken kunnen worden gedaan. Deelnemers voor de enquête zijn schriftelijk uitgenodigd via een e-mail. De uitnodiging is persoonlijk gestuurd. In de uitnodiging is de achtergrond toegelicht en het belang aangegeven om deel te nemen aan de enquête. In de e-mail is ook een link opgenomen die de deelnemers rechtstreeks toeleidt naar de vragenlijst. Totale tijd voor deelname aan de enquête is geschat op vijftien minuten. Na een week hebben de mensen die niet gereageerd hebben een herhalingsoproep ontvangen. Tot slot zijn organisaties en personen telefonisch benaderd om aan de enquête deel te nemen. Na vier weken is de enquête afgesloten en zijn de gegevens uit het onderzoeksprogramma overgezet in tabellen voor SPSS en Excel. Hiermee zijn de berekeningen gedaan zoals die zijn terug te vinden in de resultaten van hoofdstuk 4 in dit rapport.

4 Resultaten

4.1 De respons

Van 342 unieke e-mailadressen uit de bestanden van Vereniging NOV en Mezzo die een uitnodiging hebben ontvangen om aan de enquête deel te nemen, heeft 40 procent gereageerd.

Van deze 137 organisaties geven 27 organisaties aan niet aan de enquête te willen deelnemen en één organisatie is met het beantwoorden van de vragen vroegtijdig gestopt.

De redenen die worden gegeven voor het niet deelnemen aan de enquête zijn:

- niet op de hoogte zijn met het gemeentelijke beleid (6x)
- het gemeentelijke vrijwilligerswerkbeleid is nu in ontwikkeling (4x)
- geen doelgroep van de vragenlijst (6x)
- actief in meerdere gemeenten (2x)
- geen tijd en andere redenen (9x).

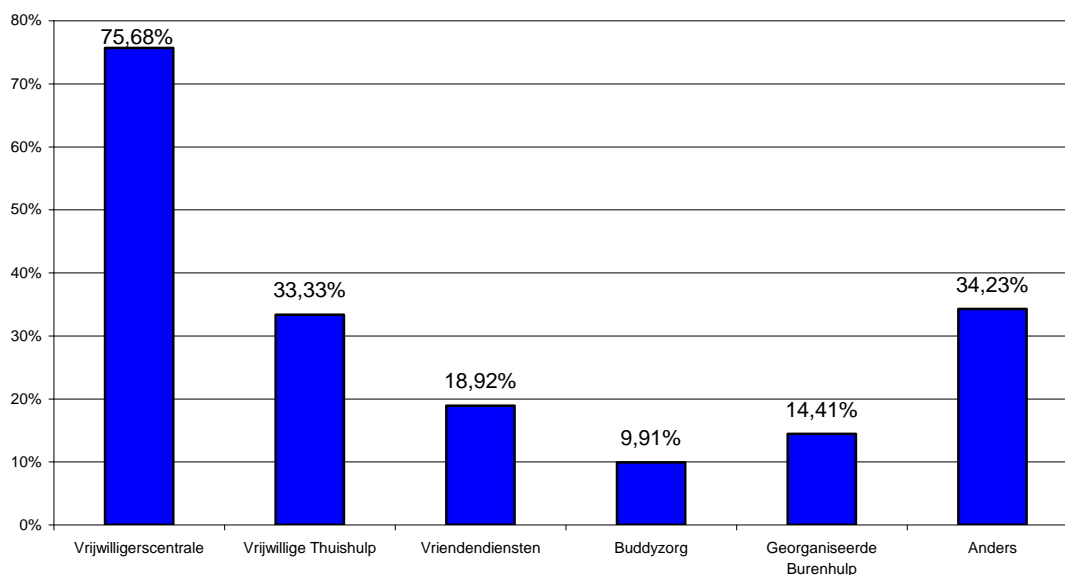
Een respons van 40 procent is heel behoorlijk. Dat de respons niet hoger ligt wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat mensen niet bekend zijn met lokaal vrijwilligersbeleid van de gemeente of omdat de afstand tot de gemeente te groot is waardoor ze de vragen te ingewikkeld vinden om te beantwoorden. Een aantal personen heeft dit via de e-mail of telefonisch laten weten.

4.2 Kenmerken deelnemers

Het merendeel van de respondenten betreft een vrijwilligerscentrale gevolgd door vrijwillige thuishulp, vriendendienst en georganiseerde burenhulp. De Buddyzorgondersteuning scoorde het laagst.

Figuur 1 geeft de verdeling over de kernfuncties van de respondenten weer. Organisaties konden meerdere antwoorden geven in deze vraag; het aantal organisaties dat meerdere functies vervult is 49 organisaties. De meest voorkomende combinatie van functies is een vrijwilligerscentrale gecombineerd met de vrijwillige thuishulp, dat komt 26 keer voor in deze responsgroep. In de toelichting is onder het kopje 'anders' 11 keer aangegeven dat mantelzorg ook tot de kernfuncties behoort.

Voor de verdere verwerking van gegevens is het belangrijk om op te merken dat de vragenlijst is uitgezet onder organisaties die zich inzetten op de ondersteuning van de lokale vrijwillige inzet. Gemeenten die dit al georganiseerd en gefinancierd hebben, zullen ook enige vorm van beleid hierop gemaakt hebben van waaruit deze organisaties worden gefinancierd. Het lijkt daarbij logisch dat, wanneer gemeenten beleid maken op het thema ondersteuning vrijwilligers, ze daarbij gebruik maken van de expertise van de lokale ondersteuningsorganisaties.

Figuur 1. Kernfunctie(s) van organisaties

Onderstaande tabel geeft de grootte weervan de gemeenten waaruit de respondenten komen.

Tabel 1. Grootte van gemeenten	Percentage	Aantal
< 15.000 inwoners	5%	5
15.000 - 40.000 inwoners	43%	47
40.000 - 100.000 inwoners	31%	34
> 100.000 inwoners	21%	24

Met 73 procent komt het merendeel van de respondenten uit de gemeenten onder de 100.000 inwoners. Dat zijn de middelgrote en de kleinere gemeenten.

4.3 Bekendheid met en betrokkenheid bij de gemeentelijke beleidsplannen

In de Wmo beleidsplannen

In deze inventarisatie geeft 82 procent van de respondenten aan dat de gemeente waarvoor ze actief zijn, de basisfuncties heeft opgenomen in de gemeentelijke beleidsplannen voor het Wmo-beleid. Een dikke 8 procent geeft aan dat de gemeente de basisfuncties niet heeft opgenomen in de Wmo-beleidsplannen. Bijna 10 procent weet het niet.

Gezien het feit dat de deelnemers aan de enquête voortkomen uit gemeentelijk beleid is 8 procent een hoge score. Deze gemeenten hebben de ondersteuning van de vrijwillige inzet en de vrijwilligerszorg kennelijk op een andere manier geregeld dan binnen de Wmo. Mogelijk worden deze organisaties gefinancierd zonder dat daar direct beleid op is. Bijvoorbeeld als de organisaties gefinancierd worden uit het waarderingsbeleid op projectsubsidie.

Betrokkenheid

Van de deelnemers aan de vragenlijst geeft 82 procent aan dat ze betrokken zijn geweest bij het opstellen van het vrijwilligerswerkbeleid van de eigen gemeente. Van alle respondenten geeft 18 procent aan niet betrokken te zijn bij het opstellen van het lokale vrijwilligerswerkbeleid. Van de organisaties die bekend zijn met de Wmo-beleidsplannen van de gemeente blijkt 15 procent niet betrokken te zijn bij het opstellen van het vrijwilligersbeleid. Gezien het feit dat de vragenlijst is uitgezet onder lokale ondersteuningsorganisaties is duidelijk dat gemeenten dus beleid hebben voor de financiering van deze organisaties; tevens kan geconstateerd worden dat met 18 procent een relatief groot aantal gemeenten de aanwezige expertise niet benut.

Als we kijken naar de relatie tussen de grootte van de gemeente en de betrokkenheid bij het opstellen van het beleid, dan blijken geen grote verschillen. De betrokkenheid van organisaties bij het opzetten vrijwilligerswerkbeleid in kleine gemeenten is nauwelijks minder dan in grote gemeenten.

	Wel betrokken	Niet betrokken	Percentage niet
< 15.000 inwoners	4	1	20%
15.000 – 40.000 inwoners	36	8	18%
40.000-100.0000 inwoners	25	5	17%
> 100.000 inwoners	17	4	19

Een aantal mensen dat de enquête niet heeft ingevuld, heeft wel een reden gegeven. Hiervan geeft 22 procent aan niet op de hoogte te zijn van het gemeentelijke beleid. Ook hier een hoger percentage dat niet betrokken is bij de vorming van het vrijwilligerswerkbeleid van de gemeente. Bovenstaande waarden geven aan dat het aantal organisaties dat niet betrokken is bij het opstellen van het gemeentelijk vrijwilligerswerkbeleid hoger zal liggen omdat de deelname vanuit de kleine gemeenten aan de vragenlijst achterblijft terwijl daar de betrokkenheid het laagst is.

4.4 Beleid en uitvoering

Met de derde vraag bij deze inventarisatie wordt geprobeerd een antwoord te vinden op de vraag of gemeenten de beleidsplannen ook uitvoeren. Uit het signaal dat is afgegeven komt naar voren dat gemeenten wel beleid maken, maar dit niet uitvoeren. Om dit te onderzoeken hebben we per basisfunctie een aantal concrete vragen gesteld over de uitvoering ervan.

Hiervoor is gevraagd naar de inzet van gemeenten op een aantal voor de hand liggende activiteiten. Activiteiten die ook zijn benoemd in andere publicaties over de basisfuncties. Organisaties hebben aangegeven of de gemeente op deze activiteiten beleid heeft geformuleerd en of hier uitvoering aan gegeven wordt.

Door de respondenten wordt aangegeven dat binnen de basisfuncties verbinden en makelen en het versterken van het vrijwilligerswerk in alle gemeenten wel een activiteit plaatsvindt.

Binnen de basisfuncties vertalen van maatschappelijke ontwikkelingen en promotie en waarderen van het vrijwilligerswerk is voor drie gemeenten aangegeven dat geen van de genoemde activiteiten wordt uitgevoerd. Binnen de basisfunctie verankeren wordt door de respondenten aangegeven dat zeven gemeenten aan geen van de genoemde activiteiten uitvoering geven.

Alvorens verder te gaan met de bespreking per basisfuncties wordt eerst een overzicht gegeven van het aantal gemeenten dat voor alle genoemde activiteiten in de basisfunctie niet uitvoert, geen beleid heeft opgenomen, wel beleid heeft opgenomen en beleid heeft en dat ook uitvoert.

Tabel 3. Aantal gemeenten dat alle activiteiten uit de basisfuncties niet uitvoert, niet in het beleid heeft opgenomen of juist wel in het beleid heeft opgenomen en dat ook uitvoert.				
	Geen enkele activiteit in de basisfunctie uitgevoerd	Alle activiteiten uit de basisfunctie niet opgenomen in beleid	Voor alle activiteiten van de basisfunctie is beleid	Voor alle activiteiten is beleid en/of wordt uitgevoerd
Vertalen maatschappelijke ontwikkelingen	1	26	8	25
Verbinden een makelen	0	20	2	11
Versterken van het vrijwilligerswerk	0	14	10	20
Promoten en waarderen van vrijwilligers	3	31	19	40
Borgen van nieuwe en bestaande kennis over vrijwilligerswerk	7	39	1	12

Vertalen maatschappelijke ontwikkelingen

Tabel 4. Vertalen maatschappelijke ontwikkelingen

	Opgenomen in het gemeentelijk vrijwilligerswerk-beleid		Ik heb een opdracht hiervoor gekregen		Een ander heeft hiervoor een opdracht gekregen		Wordt <u>niet</u> uitgevoerd		Weet niet	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Het stimuleren van nieuwe vormen van vrijwilligerswerk.	48	43%	33	29%	10	9%	20	18%	16	14%
Het stimuleren van nieuwe doelgroepen voor het vrijwilligerswerk (ouderen, jongeren, niet-autochtonen en gezinnen).	53	47%	43	38%	10	9%	15	13%	11	10%
Het ontwikkelen van aanbod op sociale activering en versterken van sociale samenhang in wijken en buurten.	53	47%	16	14%	27	24%	15	13%	17	15%
Vrijwillige inzet in wijken en buurten stimuleren.	55	49%	24	21%	24	21%	13	12%	17	15%
Inzet van vrijwilligers bij het ondersteunen van kwetsbare burgers, bijvoorbeeld door praktische en sociaal emotionele ondersteuning aan mantelzorgers en zorgvragers.	64	57%	36	32%	18	16%	8	7%	9	8%
Het stimuleren van maatschappelijk betrokken ondernemen.	37	33%	23	21%	17	15%	29	26%	24	21%
Extra impuls vrijwillige hulpverlening.	33	29%	20	18%	5	4%	25	22%	36	32%

De combinatie dat de activiteit is opgenomen in het gemeentelijk beleid terwijl deze niet wordt uitgevoerd, komt één keer voor bij de activiteit stimuleren nieuwe vormen van vrijwilligerswerk en bij het stimuleren van maatschappelijk betrokken ondernemen. Het is moeilijk vast te stellen of in de gevallen waar is aangegeven dat er geen uitvoering wordt gegeven aan de activiteit deze ook niet is opgenomen in het beleid van de gemeente. Vooralnog gaan we ervan uit dat het dan niet in het beleid is opgenomen. De meest voorkomende combinatie is die waar de activiteit wel is opgenomen in het beleid en de opdracht aan het steunpunt is gegeven. Op de tweede plaats komt de combinatie waarbij de opdracht is gegeven aan een andere partij.

Zoals uit tabel 3 naar voren komt is een gemeente waarvan wordt aangegeven dat deze geen van de genoemde activiteiten uitvoert. Daar tegenover staat dat 8 gemeenten alle activiteiten in het beleid hebben opgenomen en in 25 gemeenten worden alle activiteiten uitgevoerd. In 26 gemeenten komt geen enkele van de genoemde activiteiten voor in het beleid.

Conform de doelstellingen van de Wmo heeft een groot aantal gemeenten beleid voor het stimuleren van vrijwillige inzet bij het ondersteunen van kwetsbare burgers en voert dat beleid ook uit. Binnen de activiteiten 'impuls vrijwillige hulpverlening' en 'maatschappelijk betrokken ondernemen' is het verschil tussen het beleid en de uitvoering het grootst. Een beperkt aantal gemeenten heeft dit in het beleid opgenomen en in een relatief groot aantal gemeenten wordt hieraan geen invulling gegeven.

Verbinden en makelen

Tabel 5. Verbinden en makelen										
	Opgenomen in het gemeentelijk vrijwilligerswerk beleid		Ik heb een opdracht hiervoor gekregen		Een ander heeft hiervoor een opdracht gekregen		Wordt niet uitgevoerd		Weet niet	
Inrichten van een vacaturebank vrijwilligerswerk.	75	67%	48	43%	14	13%	0	0%	5	4%
Coördinatie en bemiddeling intensieve vrijwilligerszorg.	43	39%	32	29%	23	21%	16	14%	18	16%
Het aanstellen van makelaars maatschappelijke stage.	51	46%	31	28%	13	12%	16	14%	21	19%
Het faciliteren van bijeenkomsten netwerken en platforms.	52	46%	40	36%	27	24%	6	5%	7	6%
Het organiseren van een beursvloer.	19	17%	25	22%	20	18%	37	33%	23	21%
Het stimuleren van samenwerkingsverbanden t.b.v. ondersteuning en versterking vrijwillige inzet.	58	52%	44	39%	13	12%	15	13%	8	7%
Het stimuleren van (keten)samenwerkingsverbanden t.b.v. vrijwillige inzet in relatie tot het domein van de (professionele) zorg.	40	36%	29	26%	12	11%	27	24%	26	23%
Het opzetten van vrijwilligers platfora.	31	28%	15	13%	6	5%	38	34%	31	28%
Versterken van bovengemeentelijke samenwerkingsverbanden.	31	28%	21	19%	7	6%	26	23%	39	35%

De combinatie 'wel beleid en geen uitvoering' is binnen deze basisfunctie niet gevonden. Ook hier is de meest voor de hand liggende combinatie die waar de opdracht vanuit het beleid aan het steunpunt is gegeven.

Uit tabel 3 blijkt dat in alle gemeenten wel een van de genoemde activiteiten wordt uitgevoerd. Voor twee gemeenten geldt dat alle activiteiten in het beleid zijn opgenomen en in 11 gemeenten worden alle genoemde activiteiten uitgevoerd. In 20 gemeenten is geen enkele van de genoemde activiteiten in het beleid van de gemeente opgenomen, ook niet de vacaturebank.

Volgens deze groep respondenten zijn er geen gemeenten waar geen uitvoering wordt gegeven aan de vacaturebank voor het vrijwilligerswerk. Een grote groep heeft daarvoor zelf de opdracht gekregen. Bij het organiseren van een beursvloer blijkt dat een aantal gemeenten wel de opdracht verstrekt aan een vrijwilligerscentrale of een ander partij, maar dat ze dit niet in het beleid hebben opgenomen. Dit komt ook naar voren uit de losse antwoorden waarin een aantal respondenten aangeeft de beursvloer zelfstandig te organiseren, of dat de beursvloer wordt georganiseerd als losse opdracht zonder dat deze is opgenomen in het gemeentelijk beleid. Dat de beursvloer geen prioriteit heeft, blijkt uit het grote aantal respondenten dat aangeeft dat het binnen hun gemeenten niet wordt uitgevoerd.

Na het inrichten van een vacaturebank is het stimuleren van samenwerking en het faciliteren van bijeenkomsten, netwerken en platfora het meest opgenomen in de beleidsplannen van de gemeente. Het faciliteren van bijeenkomsten wordt ook het meest uitgevoerd.

De makelaar maatschappelijke stage is door de meerderheid van de gemeente in het beleid opgenomen; slechts in 14 procent van de gemeenten wordt geen uitvoering gegeven aan het aanstellen van de makelaar maatschappelijke stage.

Versterken van vrijwilligerswerk

Tabel 6. Versterken vrijwilligerswerk

	Opgenomen in het gemeentelijk vrijwilligerswerk-beleid		Ik heb een opdracht hiervoor gekregen		Een ander heeft hiervoor een opdracht gekregen		Wordt niet uitgevoerd		Weet niet	
	Aantal	Procent	Aantal	Procent	Aantal	Procent	Aantal	Procent	Aantal	Procent
Een onderzoek naar de lokale vrijwillige inzet en de behoefte aan ondersteuning door de gemeente.	40	36%	14	13%	10	9%	28	25%	29	26%
Het inrichten van een steunpunt voor het vrijwilligerswerk.	70	63%	48	43%	13	12%	3	3%	4	4%
Het (laten) organiseren van trainingen en cursussen.	64	57%	42	36%	15	13%	11	10%	9	8%
Lastenverlichting voor vrijwilligers en organisaties.	37	33%	9	8%	7	6%	28	25%	39	35%
Inrichting van een vrijwilligersloket.	50	45%	26	23%	18	16%	17	15%	17	15%
Duidelijke informatie voor vrijwilligers via nieuwsbrief en/of website.	58	52%	43	38%	14	13%	11	10%	11	10%
Een collectieve vrijwilligersverzekering.	91	82%	20	18%	15	13%	3	3%	2	2%

Ook binnen deze basisfunctie komt de combinatie 'wel beleid en geen uitvoering' niet voor.

In de meeste gemeenten is een collectieve verzekering afgesloten voor vrijwilligers.

Het is niet verbazend dat het inrichten van een steunpunt vrijwilligerswerk hoog scoort, omdat in de vorige basisfunctie de vacaturebank ook hoog scoorde. Vacaturebank en steunpunt worden vaak gecombineerd binnen een gemeente. Uit deze resultaten blijkt dat ook.

In tabel 3 geeft deze groep respondenten aan dat alle gemeenten wel een van de genoemde activiteiten uitvoeren en dat 10 gemeenten alle activiteiten in het beleid hebben opgenomen en dat in 20 gemeenten alle activiteiten worden uitgevoerd. In 14 gemeenten komt geen enkele activiteit voor in het gemeentelijke beleid.

Lastenverlichting voor vrijwilligerswerk en onderzoek naar ondersteuningsbehoefte worden het minst genoemd als onderdeel van het gemeentelijke beleid en ook het minst uitgevoerd in gemeenten.

Promoten en waarderen van het vrijwilligerswerk

Tabel 7. Promoten en waarderen van vrijwilligers										
	Opgenomen in het gemeentelijk vrijwilligerswerk-beleid		Ik heb een opdracht hiervoor gekregen		Een ander heeft hiervoor een opdracht gekregen		Wordt niet uitgevoerd		Weet niet	
	Aantal	Procent	Aantal	Procent	Aantal	Procent	Aantal	Procent	Aantal	Procent
Publiceren van brochures en folders.	48	43%	36	32%	7	6%	20	18%	21	19%
Het organiseren (faciliteren) van een waarderingsevenement (vrijwilligersfeest).	58	52%	37	33%	16	14%	16	14%	14	9%
De uitreiking van vrijwilligersprijzen.	58	52%	21	19%	21	19%	18	16%	14	13%
Publicitaire aandacht voor de vrijwillige inzet.	63	56%	43	38%	11	10%	8	7%	11	10%
(faciliteren van) deelname aan NL Doet.	46	41%	41	37	16	14%	21	19%	9	8%
(faciliteren van) deelname aan het Europees jaar van het Vrijwilligerswerk 2011 (EJV).	45	40%	38	34%	13	12%	20	18%	17	15%

De combinatie 'wel beleid en geen uitvoering' komt binnen deze basisfunctie twee keer voor. Een keer bij het publiceren van brochures en folders en een keer bij het faciliteren van deelname aan NL Doet'.

Tabel 3 geeft aan dat in drie gemeenten geen van de genoemde activiteiten wordt uitgevoerd. Daar tegenover staat dat in gemeenten alle activiteiten in het beleid zijn opgenomen en in 40 gemeenten worden ze allemaal uitgevoerd. Binnen deze basisfunctie zijn de verschillen het grootst. In 31 gemeenten is geen van de genoemde activiteiten in het beleid opgenomen.

In de losse antwoorden wordt een aantal keren opgemerkt dat het maken van brochures en folders door de organisatie wel wordt gedaan in opdracht van de gemeenten, maar dat dit niet in het beleid is opgenomen. Het aantal respondenten dat aangeeft dat het publiceren van brochures niet wordt uitgevoerd is relatief hoog, dat wordt mede veroorzaakt doordat het niet in het beleid is opgenomen.

Borgen van nieuwe en bestaande kennis over vrijwilligerswerk

Tabel 8. Borgen van nieuwe en bestaande kennis over vrijwilligerswerk

	Opgenomen in het gemeentelijk vrijwilligerswerk-beleid		Ik heb een opdracht hiervoor gekregen		Een ander heeft hiervoor een opdracht gekregen		Wordt niet uitgevoerd		Weet niet	
Organiseren van vrijwilligersbijeenkomsten.	43	39%	30	27%	12	11%	22	20%	20	18%
Faciliteren van opleiding en deskundigheidsbevordering van vrijwilligerscoördinatoren.	39	35%	26	23%	10	9%	28	25%	25	22%
Verzamelen van best practices.	20	18%	11	10%	5	4%	39	35%	43	38%
Ontwikkelen en onderhouden van specialistische kennis aangaande vrijwillige inzet bij mensen met een complexe zorg/hulpsituatie.	14	13%	19	17%	11	10%	25	22%	49	44%
Regelmatig (jaarlijks, tweejaarlijks...) te evalueren van de ondersteuning van het vrijwilligerswerk.	43	38%	25	22%	7	6%	24	21%	31	27%
De uitwisselingen van kennis over vrijwillige inzet binnen de regio en landelijk.	31	28%	27	24%	4	4%	23	21%	35	32%
Klanttevredenheidsonderzoek onder vrijwilligers en organisaties.	28	25%	25	32%	7	6%	32	29%	30	27%

De combinatie 'wel in het beleid en wordt niet uitgevoerd' komt hier drie keer voor. Een keer bij het verzamelen van best practices en twee keer bij regelmatig evalueren van de ondersteuning.

Uit tabel 3 komt naar voren dat 7 gemeenten geen enkele genoemde activiteit binnen deze basisfunctie uitvoeren. Ook blijkt dat 1 gemeente alle activiteiten in het beleid heeft opgenomen en dat 12 gemeenten alle activiteiten uitvoeren. Daarbij zijn er 39 gemeenten die geen van de activiteiten in het beleid hebben opgenomen. Deze basisfuncties scoort verreweg het laagst qua uitvoering en beleid.

Uitvoering van het beleid

In het algemeen kan hier worden opgemerkt dat de activiteiten in de basisfunctie 'versterken vrijwilligerswerk' door de meeste gemeenten worden uitgevoerd. Van de genoemde activiteiten is in deze basisfunctie het gemiddelde percentage dat niet wordt uitgevoerd het laagst en in slechts één gemeente blijkt geen enkele van de genoemde activiteiten te worden uitgevoerd. De activiteiten in basisfunctie 'borgen van bestaande en nieuwe kennis over het vrijwilligerswerk' worden het minst uitgevoerd door gemeenten. Het gemiddelde percentage voor activiteiten die niet worden uitgevoerd is bij deze basisfunctie het hoogst en in zeven gemeenten wordt hierop geen enkele activiteit uitgevoerd.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat slechts een beperkt aantal activiteiten door meer dan 90 procent van de gemeenten wordt uitgevoerd. Dat zijn:

- Inzet van vrijwilligers bij het ondersteunen van kwetsbare burgers, bijvoorbeeld door praktische en sociaal-emotionele ondersteuning aan mantelzorgers en zorgvragers (basisfunctie 1).
- Inrichten van een vacaturebank vrijwilligerswerk (basisfunctie 2).
- Het aanstellen van makelaars maatschappelijke stage (basisfunctie2).
- Het inrichten van een steunpunt voor het vrijwilligerswerk (basisfunctie 3).
- Duidelijke informatie voor vrijwilligers via nieuwsbrief en/of website (basisfunctie 3).
- Het (laten) organiseren van trainingen en cursussen (basisfunctie 3)
- Collectieve verzekering (basisfunctie 3).
- Publicitaire aandacht voor de vrijwillige inzet (basisfunctie 4).

Een aantal van de activiteiten wordt door minder dan 75 procent van de gemeenten uitgevoerd.

Dat zijn:

- Het stimuleren van maatschappelijk betrokken ondernemen (basisfunctie 1).
- Het organiseren van een beursvloer (basisfunctie 2).
- Opzetten van vrijwilligersplatform (basisfunctie 2).
- Een onderzoek naar de lokale vrijwillige inzet en de behoefte aan ondersteuning door de gemeente (basisfunctie 3).
- Administratieve lastenverlichting (basisfunctie 3).
- Verzamelen van best practices (basisfunctie 5).
- Klanttevredenheidsonderzoek onder vrijwilligers en organisaties (basisfunctie5).

4.5 Gevolgen bezuinigingen

De laatste vraag in de vragenlijst is of bekend is bij de vrijwilligerscentrale en/of ondersteuning vrijwilligerszorg dat de gemeente de subsidie gaat korten of stopzetten.

Tabel 8. Gevolgen bezuinigingen	Aantal	Percentage
○ De gemeente(n) heeft aangekondigd de subsidie op termijn geheel te willen stoppen.	1	1%
○ De gemeente(n) heeft aangekondigd een deel van de subsidie te willen beëindigen.	26	23%
○ De gemeente(n) heeft aangekondigd zich te willen bezinnen op de subsidieverstrekking.	22	20%
○ De gemeente(n) heeft aangegeven vrijwilligerscentrale en/of ondersteuning vrijwilligerszorg buiten de bezuinigingen te willen houden.	21	19%
○ De gemeente(n) heeft aangegeven extra te willen investeren in vrijwilligerscentrale en/of ondersteuning vrijwilligerszorg.	4	4%
○ De gemeente(n) heeft zich nog niet uitgelaten over haar plannen voor ondersteuning informele zorg in de toekomst (2011 en verder).	38	34%

Uit de resultaten komt een geschakeerd beeld naar voren.

In 24 procent van de gemeenten zal de subsidie gekort worden.

In 54 procent van de gemeenten is nog niet bekend of er bezuinigd gaat worden en in bijna 23 procent van de gemeenten wordt aangegeven dat niet wordt bezuinigd op het vrijwilligerswerk en de vrijwilligerszorg.

5 Conclusie

De aanleiding voor deze inventarisatie is de signalering vanuit de achterban van Vereniging NOV en Mezzo over de invulling van prestatieveld 4 van de Wmo door gemeenten.

De signalen worden geïllustreerd met voorbeelden waarin de volgende knelpunten worden genoemd:

- gemeenten antwoorden op de vragenlijst naar de invulling van basisfuncties positief op basis van de geboden ondersteuning, maar hebben zelf geen beleid geformuleerd;
- steunpunten vrijwilligerswerk en organisaties in de informele zorg (mantelzorg en vrijwilligerszorg) worden niet betrokken bij het opstellen en uitvoeren van het beleid;
- gemeenten hebben beleid, maar er wordt niets gedaan aan implementatie.

In deze paragraaf zullen we op basis van de resultaten conclusies trekken met betrekking tot de gesignaleerde knelpunten.

Geen beleid

In totaal geeft 8 procent van de respondenten aan dat de basisfuncties (nog) niet zijn opgenomen in de Wmo beleidsplannen van hun gemeenten. Een hoog percentage, omdat de doelgroep van deze enquête door de gemeente wordt ondersteund. In de losse antwoorden wordt een aantal keer verteld dat de organisatie wel activiteiten uitvoert binnen de basisfuncties waarvoor geen gemeentelijk beleid bestaat. Dat organisaties activiteiten doen die binnen de basisfuncties vallen maar waarvoor geen gemeentelijk beleid bestaat, komt vaker voor in de antwoorden van een aantal specifieke activiteiten. Bijvoorbeeld het organiseren van de beursvloer of het opzetten van vrijwilligersplatformen.

Ook blijken gemeenten opdrachten te geven voor activiteiten waar geen beleid voor is. Het lijkt erop dat in een aantal gemeenten geen beleid is op de ondersteuning van de vrijwillige inzet, maar dat er wel een steunpunt of vacaturebank is en dat een aantal activiteiten uit de basisfuncties worden ondersteund. Hierdoor kan een beeld ontstaan dat gemeenten geen beleid hebben, terwijl er wel activiteiten op de basisfuncties plaatsvinden. De resultaten geven hiervan geen structureel beeld.

Betrokkenheid bij gemeentelijk beleid

De betekenis van vrijwilligerswerk in Nederland is groot. Bijna 44 procent van de volwassen Nederlanders is als vrijwilliger actief. De meeste vrijwilligers zetten zich in voor een sportvereniging, ruim 420.000 zijn actief in de zorg.

Vrijwilligers geven concreet invulling aan de geest van de Wmo: 'Iedereen moet (kunnen) meedoen'. Het vrijwilligerswerk moet dan ook volgens de Vereniging NOV en Mezzo worden erkend, gekoesterd en versterkt. Met hun expertise zijn vrijwilligersorganisaties bij uitstek een samenwerkingspartner voor gemeenten. In een substantieel aantal gemeenten gebeurt dat echter niet. Van alle respondenten geeft 18 procent aan niet betrokken te zijn geweest bij het opstellen van het gemeentelijk vrijwilligersbeleid. Dit percentage is relatief hoog, omdat de vragenlijst is uitgezet onder organisaties die door gemeenten zijn ingesteld voor ondersteuning van de lokale vrijwillige inzet. Deze organisaties hebben direct met het beleid te maken en hebben de kennis en deskundigheid die van belang zijn voor het lokale vrijwilligerswerkbeleid. Ook in de reactie van de afhakkers wordt vaak het argument gebruikt dat ze niet op de hoogte zijn van het gemeentelijk vrijwilligerswerkbeleid. Vermoedelijk is het percentage dat niet betrokken is bij het opstellen van het gemeentelijk vrijwilligerswerkbeleid dus hoger.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat het signaal dat steunpunten vrijwilligerswerk en organisaties in de informele zorg (mantelzorg en vrijwilligerszorg) afgeven niet gebaseerd is op een aantal losse voorbeelden, maar dat dit voor minimaal een vijfde deel van de gemeenten geldt.

Een zorgelijke conclusie omdat juist de ondersteuningsorganisaties voor vrijwilligerswerk en de informele zorg (mantelzorg en vrijwilligerszorg) de kennis en deskundigheid hebben op het gebied van ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers. Gemeenten laten hiermee kansen liggen.

Uitvoering beleid

Uit de resultaten komt op het punt van de implementatie geen eenduidig beeld naar voren. Uit de inventarisatie van de directe verbanden tussen activiteiten die wel zijn opgenomen in het gemeentelijke beleid maar niet worden uitgevoerd, komen erg weinig correlaties. Terwijl op de individuele activiteiten hoge percentages worden gevonden onder het kopje 'wordt niet uitgevoerd'.

De meest voor de hand liggende conclusie is dat de percentages betrekking hebben op gemeenten die activiteiten niet uitvoeren, maar deze ook niet hebben opgenomen in het beleid.

Het gaat daarbij ook om belangrijke activiteiten voor de versterking en ondersteuning van de organisaties in het vrijwilligerswerk en de vrijwilligerszorg. Deze organisaties merken in de praktijk dat de gemeenten op deze activiteiten geen ondersteuning bieden. Het is in die gevallen niet zo dat het beleid niet wordt uitgevoerd. De situatie is dat op die activiteit beleid ontbreekt dat uitgevoerd moet worden. Daardoor kan ten onrechte het beeld ontstaan dat de gemeente haar beleid niet uitvoert.

Naar de oorzaak hiervan kunnen we slechts gissen. Het feit dat in een substantieel aantal gemeenten de organisaties niet betrokken worden bij het opstellen van het beleid zal daar zeker een onderdeel van zijn. Daarbij komt dat er nog steeds gemeenten zijn die (nog) helemaal geen beleid hebben op prestatieveld 4 van de Wmo. In de antwoorden is een aantal keren aangegeven dat de gemeente bezig is met het formuleren van het beleid.

In het algemeen is het jammer dat een aantal belangrijke activiteiten voor de versterking van steunpunten vrijwilligerswerk en organisaties in de informele zorg (mantelzorg en vrijwilligerszorg) niet zijn opgenomen in het gemeentelijk beleid. Bijvoorbeeld maatschappelijk betrokken ondernemen, stimuleren van samenwerkingsverbanden in de zorg, deskundigheidsbevordering van vrijwilligerscoördinatoren, lastenverlichting voor vrijwilligers en onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte van de vrijwillige inzet.

De conclusie op het punt van de implementatie is, dat de resultaten van deze inventarisatie niet het beeld bevestigen dat gemeenten de Wmo-beleidsplannen op prestatieveld 4 niet uitvoeren. Daarnaast kan geconcludeerd worden dat samenwerking tussen steunpunten vrijwilligerswerk en organisaties voor vrijwilligerszorg en de gemeenten kan bijdragen aan een betere uitvoering aan het Wmo beleidsplan op prestatieveld 4.

Uit het gegeven dat slechts een beperkt aantal activiteiten uit de basisfuncties door meer dan 90 procent van de gemeenten wordt uitgevoerd kan worden geconcludeerd dat nog veel gemeenten gestimuleerd en ondersteund moeten worden om de lokale vrijwillige inzet te ondersteunen. Er zijn opvallend weinig gemeenten die zich bezighouden met het onderwerp maatschappelijk verantwoord ondernemen en het betrekken van de ondernemers en bedrijven bij de ondersteuning van vrijwillige inzet. Ook hier is de conclusie dat gemeenten daarbij zelf extra ondersteuning nodig hebben.

Een opmerkelijk resultaat is het lage aantal gemeenten dat lastenverlichting voor vrijwilligers in het beleid heeft opgenomen. Lastenverlichting is al jaren een prioriteit van de overheid en de

Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk

vrijwilligerssector heeft al langere tijd aangegeven veel last te hebben van bureaucratie en regelgeving. Uit deze inventarisatie blijkt dat nog te weinig gemeenten de lastenverlichting voor vrijwilligers hebben opgenomen in het beleid. Dit is eerder in een onderzoek van NOV samen met het ministerie van BZK en VWS ook geconcludeerd (Vrijwilligerswerk beter geregeld?, 2010). De aanbevelingen van dit rapport zijn kennelijk nog niet allemaal overgenomen of uitgevoerd, ze hebben in ieder geval nog niet tot het gewenste resultaat geleid.

Veel gemeenten doen geen onderzoek naar de stand van zaken van de lokale vrijwillige inzet en de ondersteuningsbehoefte. Zonder direct te concluderen dat gemeenten slecht op de hoogte zijn van de lokale vrijwillige inzet, is het wel gerechtvaardigd te concluderen dat dit punt extra aandacht verdient. Kennis is de basis van handelen. Doordat gemeenten niet weten waaraan het lokale vrijwilligerswerk behoefte heeft, zouden er zomaar de verkeerde beslissingen kunnen worden genomen. Naast het feit dat er beter overleg moet plaatsvinden tussen gemeenten en ondersteuningsorganisaties kan ook geconcludeerd worden dat meer gemeenten de lokale stand van zaken moeten evalueren en onderzoeken.

Gevolgen bezuinigingen

In deze periode van recessie en bezuinigingen is er in deze vragenlijst ook gevraagd aan organisaties of bekend is dat in de eigen gemeente op subsidies voor (ondersteuning van) het vrijwilligerswerk en de vrijwilligerszorg bezuinigd gaat worden. Voor bijna een kwart van de respondenten is dat het geval. Dit zal gevolgen hebben voor de uitvoering van het beleid op prestatieveld 4. In deze gemeenten zullen minder basisfuncties worden uitgevoerd. Als er al beleid is, zullen dat in gemeenten waar bezuinigd wordt beperkt of helemaal niet worden uitgevoerd.

Hoewel deze inventarisatie lijkt te laten zien dat het verschil tussen beleid en uitvoering niet zo groot is, kan dit wel groter worden door de bezuinigingen. Ook zal het aantal gemeenten toenemen dat geen activiteiten binnen de basisfuncties opneemt in het beleid en dat deze ook niet uitvoert.

Het gevoel dat gemeenten niets doen, zal daardoor toenemen.

Twee centrales, die wel gereageerd hebben zonder de vragenlijst in te vullen, hebben laten weten zelf te stoppen met het ondersteunen van vrijwillige inzet. Door de bezuinigingen wordt alleen de vacaturebank nog gesubsidieerd, overige taken moeten worden beëindigd. Dit duidt er op dat het vrijwilligerswerk in een aantal gemeenten stevig onder druk staat.

Gelukkig niet in alle gemeenten. In een even zo groot deel van de gemeenten wordt niet bezuinigd op de (ondersteuning van) vrijwillige inzet. In een klein deel wordt zelfs geïnvesteerd in vrijwilligerswerk en de vrijwilligerszorg, daar zal juist meer gebeuren op prestatieveld 4.

In meer dan de helft van de gemeenten is nog niet bekend of er bezuinigd gaat worden of juist geïnvesteerd. Daar liggen kansen om het aantal gemeenten die beleid hebben en uitvoeren op prestatieveld 4 te vergroten.

Relatie met VWS beleid

In de beleidsbrief 'Voor Elkaar, beleidsbrief mantelzorg en vrijwilligerswerk 2008-2011' heeft het ministerie van VWS basisfuncties geformuleerd voor het versterken van de gemeentelijke ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligerswerk. Gemeenten kunnen deze basisfuncties overnemen in het eigen beleid. Het ministerie heeft daarbij een eigen doelstelling dat 75% van de gemeenten alle basisfuncties in de Wmo plannen hebben opgenomen in 2012.

Uit de gegevens van deze meting onder ondersteuningsorganisaties van het vrijwilligerswerk blijkt dat dit nog niet is bereikt. Met name voor de basisfuncties promoten en waarderen én borgen en verankeren is de 75% nog niet gehaald. Ook kan hier voorzichtig worden geconcludeerd dat het percentage gemeenten dat nog geen beleid heeft waarschijnlijk hoger ligt omdat deze meting is gedaan onder organisaties die juist door gemeenten zijn ingesteld voor de uitvoering van het vrijwilligerswerkbeleid, waar dus al een vorm van vrijwilligersbeleid is.

6 Aanbevelingen

Organisaties geven aan dat ze het gemeentelijk beleid beter kunnen uitvoeren wanneer ze bij het opstellen ervan in een vroegtijdig stadium worden betrokken. Dit gebeurt in een substantieel aantal gemeenten niet. Hier kan nog een verbetering gemaakt worden.

Eerstverantwoordelijke hiervoor is de gemeente zelf. Al langere tijd maken Vereniging NOV en Mezzo zich hard voor het standpunt dat gemeenten de uitvoeringsorganisaties moeten betrekken bij het opstellen van beleid op prestatievelid 4 van de Wmo. Dit is kennelijk niet voldoende.

Een eerste aanbeveling is dat ook de VNG en het ministerie van VWS gemeenten oproepen de uitvoeringsorganisaties te betrekken bij het opstellen van het beleid op prestatievelid 4 van de Wmo.

Het onderzoek bevestigt niet het signaal dat de gemeenten structureel hun beleid op prestatievelid 4 niet uitvoeren. Een dergelijk beeld ontstaat wel wanneer gemeenten geen activiteiten ondersteunen die belangrijk zijn voor de versterking van vrijwillige inzet. Om het beeld recht te trekken is in de eerste plaats overleg noodzakelijk met de ondersteuningsorganisaties. Gemeenten zullen ook meer moeten inzetten op de ondersteuning van vrijwillige inzet, zowel op beleid als in uitvoering.

Hiermee wordt aangesloten bij de eerste aanbeveling dat meer overleg nodig is tussen gemeenten en lokale uitvoeringsorganisaties. De stimulering hiervan is in de eerste aanbeveling al opgenomen.

In de tweede plaats kan dit beeld rechtgetrokken worden als binnen gemeenten meer gedaan wordt aan het ondersteunen van de vrijwillige inzet. Uit de resultaten blijkt dat een beperkt aantal activiteiten uit de basisfuncties door meer dan 90 procent van de gemeenten wordt uitgevoerd. Aan het merendeel van de activiteiten uit de basisfuncties wordt door minder dan 90 procent van de gemeenten uitvoering gegeven. Ondanks het feit dat er al wel veel bereikt is lijkt een extra stimulans voor gemeenten nodig om meer in te zetten op de ondersteuning van het vrijwilligerswerk.

De tweede aanbeveling is dat in de komende Beleidsbrief Vrijwilligerswerk en Mantelzorg het stimuleren van gemeenten om de ondersteuning van de lokale vrijwillige inzet vorm te geven stevig wordt voortgezet.

Uit de resultaten komt naar voren dat een aantal belangrijke activiteiten voor de vrijwillige inzet door erg weinig gemeenten wordt opgenomen in het beleid en uitgevoerd.

De volgende aanbevelingen zijn daarop gebaseerd.

NOV en Mezzo maken zich zorgen over de borging van de specialistische vormen van vrijwilligerswerk in de zorg, ook wel vrijwilligerszorg genoemd. Zorgvrijwilligers voorzien in een maatschappelijke behoefte, die voor bepaalde kwetsbare groepen burgers een laatste strohalm vormt om 'mee te kunnen doen'. Dit geldt bijvoorbeeld voor mensen met psychische of psychiatrische problemen, voor mensen die ernstig of chronisch ziek zijn en voor mantelzorgers met een dementerende partner.

Het ontwikkelen en onderhouden van deze specialistische kennis is slechts door 13 procent van de gemeenten opgenomen in het gemeentelijk vrijwilligersbeleid.

De derde aanbeveling: Vereniging NOV en Mezzo roepen gemeenten op te investeren in scholing en coördinatie vrijwilligerszorg.

De volgende aanbeveling betreft het monitoren en onderzoeken van de behoefte van vrijwilligers en mantelzorgers. De resultaten laten zien dat gemeenten erg slecht op de hoogte zijn van de stand van zaken van het lokale vrijwilligerswerk en van de behoefte aan ondersteuning. Voor de juiste beslissingen in het beleid is het van belang dat gemeenten op de hoogte zijn van de lokale vrijwillige inzet en weten waar ondersteuning gewenst is. Omdat weinig gemeenten dit onderzoeken bestaat het risico dat in veel gemeenten de middelen verkeerd worden ingezet.

De vierde aanbeveling is: gemeenten stimuleren om de lokale vrijwillige inzet te monitoren en ondersteuningsbehoefte te inventariseren. Ook hier hebben zowel de VNG als het ministerie van VWS een stimulerende en ondersteunende rol in.

Een oude klacht van veel vrijwilligers is dat ze zich moeten bezighouden met regels i.p.v. met het vrijwilligerswerk. Desondanks wordt dit niet massaal opgepakt door gemeenten. Lastenverlichting is door minder dan 75 procent van de gemeenten opgepakt. De vierde aanbeveling betreft het aanpassen van de APV en de ASV, zodat vrijwilligers minder administratieve lasten ondervinden van de lokale regels en ook bevelen we gemeenten aan de vergunning- en subsidie-aanvragen zoveel mogelijk te digitaliseren. Concreet betekent deze aanbeveling dat in de trajecten van de centrale overheid met betrekking tot de lastenverlichting ook aandacht moet zijn voor het vrijwilligerswerk. Het ministerie van VWS zou in overleg kunnen gaan met de verantwoordelijke departementen, zodat in de trajecten voor lastenverlichting ook het vrijwilligerswerk wordt meegenomen.

De vijfde aanbeveling betreft het aanpassen van de APV en de ASV, zodat vrijwilligers minder administratieve lasten ondervinden van de lokale regels en ook bevelen we gemeenten aan de vergunning- en subsidie-aanvragen zoveel mogelijk te digitaliseren.

Opvallend is dat grote aantal gemeenten dat geen aandacht heeft voor betrokkenheid van ondernemers en bedrijven bij de lokale vrijwillige inzet. Dit punt zou in de komende tijd meer aandacht moeten hebben.

De zesde aanbeveling is een groot landelijk project te starten waar gemeenten worden ondersteund bij het inzetten van maatschappelijk verantwoord ondernemen voor de ondersteuning van het lokale vrijwilligerswerk.

Tot slot een aanbeveling in relatie tot de lokale bezuinigingen. Meer dan de helft van de gemeenten heeft kennelijk nog geen keus gemaakt of ze wel of niet gaan bezuinigen op de (ondersteuning van) lokale vrijwillige inzet. Het is nu het moment om deze gemeenten de juiste beslissingen te laten nemen m.b.t. de ondersteuning van het vrijwilligerswerk en de vrijwilligerszorg.

De zevende aanbeveling roept het ministerie van VWS en de VNG op een traject te starten waarin het belang voor gemeenten om te investeren in het vrijwilligerswerk en de vrijwilligerszorg duidelijk wordt gemaakt. Gemeenten moeten worden overtuigd daarin te blijven investeren.

Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk

7 Bijlagen

Vragenlijst